

Karl-Olof Faxén

God politisk ekonomi kräver bredare kunnande

Det finns många bottnar i Dunlops framställning av den moderna ekonomiska politikens problem. Där finns både en uppfattning om vad staten är och inte är, hur samhället förändrats genom intresseorganisationernas framväxt, den gängse ekonomiska teorins begränsningar och till sist rekrytering och utbildning av nationalekonomiska rådgivare. Den ena frågan ligger under den andra och någon slutlig botten nås inte.

Naturligtvis är Dunlop starkt bunden till sina erfarenheter av förhållandena i USA, även när han formulerar sig mer generellt. Hans generella omdömen passar dock oftast in även på våra förhållanden, större är trots allt inte skillnaderna mellan USA och Sverige.

Privata beslut anpassar sig inte utan vidare "till den allmänna ekonomiska miljö som skapats av statens övergripande politik". Detta skapar ett ömsesidigt beroendeförhållande mellan staten och organisationerna. Lika litet som staten utövar den parlamentariska makten som "en enda enig och samordnad beslutsfattare", oberoende av organisationerna, lika litet kan organisationerna nå sina mål utan statens stöd.

Nu gällande centrala avtal mellan SAF, LO och PTK exemplifierar detta. Där ingår å ena sidan en insats från organisationernas sida för att dämpa inflationen i ett läge när penning- och finanspoli-

tiska medel inte fungerar. Å andra sidan syftar "indextaket" att tvinga staten till en starkare generell sysselsättningsstimulerande finanspolitik än vad staten annars kunde väntas föra. Organisationerna gör det allmänna en tjänst och väntar sig en motprestation. Levereras motprestationen har staten satt organisationerna i ett nytt slags politiskt beroendeförhållande framåt i tiden. I denna process samspelar förändringar i det parlamentariska läget med förskjutningar i styrkeförhållandena mellan organisationerna.

Problemen för en rådgivare som medverkar i denna evolutiva, delvis experimentella process är inte begränsade till parametervariationer inom ramen för en stabil modell. Politiken utformas så att den blir ett fortlöpande utforskande av verkligheten. Modellen utvecklas ständigt. Ingen ekonometrisk analys kan visa hur långt en mer intensiv SAF-kampanj mot löneglidningen kan förskjuta Phillips-kurvan mot origo och därmed förbättra sysselsättningspolitikens möjligheter. Den nya avtalskonstruktionen var avsedd att förstärka motiven att bekämpa löneglidningen. SAFs insatser har intensifierats, som alla sett. Senast i Boden. Kan denna politik fullföljas även i ett förbättrat sysselsättningsläge, har SAF mer än förut att bidra med i den gemensamma problemlösningen med statsmakterna och motparterna. Organisationens position i diskussionerna om tex lönestruktur och löneformer har förbättrats. Vi är inte där ännu, och vi vet inte om det går att komma dit. Det finns inget annat sätt att utforska möjligheterna än att i praktiken ge sig på de organisatoriska och administrativa problemen i en kampanj mot löneglidningen.

Docent KARL-OLOF FAXÉN är utredningschef på Svenska Arbetsgivarföreningen och "F-et" i den sk EFO-rapporten, som blivit normgivande för de svenska avtalsförhandlingarna.

Genomförbarheten av politiken vilar således inte endast på att den måste kunna få stöd av en parlamentarisk majoritet. Organisationerna måste också ha ett eget intresse av att medverka. De inre organisationspolitiska och administrativa förhållandena inom organisationerna måste vara sådana att de kan fullfölja sina olika roller. Arbetet med att i ett konkret läge finna en ekonomisk politik, som kan fungera, kräver således inte bara nationalekonomi. Det är också fråga om politik, organisation och administration samt institutionellt kunnande, tex om arbetsmarknadsorganisationerna.

En annan aspekt: Kommer näringspolitikens utformning att ge branschintressen vidgat spelrum? Innebär den att det blir lättare för en företagsledare att tjäna pengar genom att mobilisera företagets anställda på den politiska arenan i stället för att söka nya internationella marknader för företagets produkter? Kan så-

dana möjligheter begränsas genom centrala överenskommelser mellan huvudorganisationerna på arbetsmarknaden? Exempel på frågor som måste ställas redan på rådgivarnas ritbord.

Det är alltså inte i första hand mer speciella kunskaper om speciella sektorer som krävs av rådgivarna. Snarare är det bredare institutionellt och politiskt kunnande. Specialiserade jordbruks-ekonomer, energiekonomer, bostads-ekonomer etc kan inte mellan sig utarbeta samhällliga problemlösningar utan medverkan av generalister som är samhällsvetare snarare än rena nationalekonomer. Den som inte vill arbeta under "det politiskt möjligas" snäva begränsningar måste söka förstå orsakerna till de politiska attitydernas uppkomst och förändringar. Vilken är politikernas roll och hur sättes gränserna för deras rörelsemöjligheter? God politisk ekonomi behandlar även dessa problem.